

Wåra Rötter

Tjust Släktforskarförening

Nummer 4

2003

Årgång 17

Falskmynteri

Vårens Program

Kursveckan på Gamleby Folkhögskola

Tjust

Släktforskarförening

Ordförande:	Holger Kanth	Tel. 0490 - 148 68
Sekreterare:	Valdy Svensson	Tel. 0490 - 188 18
Kassör:	Yvonne Andersson-Gullberg	Tel. 0490 - 201 85
Övriga ledamöter:	Hans Viberg	Tel. 0490 - 214 28
	Lars Oswald	Tel. 0490 - 148 36
Suppleanter:	Anne-Maj Olofsson	Tel. 0490 - 324 02
	Oskar Södergren	Tel. 0490 - 322 97
Ansvarig för dataregister:	Holger Kanth	Tel. 0490 - 148 68
Ansvarig för medlemsregister:	Lars Oswald	Tel. 0490 - 148 36
Redaktionen för Våra Rötter		
Redaktörer:	Lars Oswald Lysingsvägen 27, 593 53 Västervik	Tel. 0490 - 148 36
	Inga Linde Tunagatan 5 C, 753 37 Uppsala	Tel. 018 - 25 11 32
	e-post: i.linde@telia.com	
	Katarina Korsfeldt Höders väg 3, 754 40 Uppsala	Tel. 018 - 50 85 55
	e-post: kkorsfeldt@hotmail.com	
Layout:	Bo Sandberg Hornsvägen 15 E, 593 54 Västervik	Tel. 0490 - 321 83
	e-post: sandberg.bo@telia.com	

Det går bra att skicka material som pappersmanuskript, på diskett eller på e-post till någon av våra redaktörer. Vi använder oss av PC. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material. Skickar ni digitala bilder ska dom vara i minst 250 dpi vid 100% och i jpg-fil.

Föreningens adress:	Tjust Släktforskarförening c/o Stadsbiblioteket
	Box 342
	593 24 Västervik
Postgiro	494 76 67 - 4
Föreningens org. nr.	833600 - 7128

Medlemsavgift 100 kr
familjemedlem 50 kr per år

INNEHÅLL I DET HÄR NUMRET

Sid. 2	Presentation och innehåll.
Sid. 3	Föreningsnytt, Vårens Program.
Sid. 4	Nya medlemmar, Nya Tidskrifter.
Sid. 5	På jakt efter min anfader.
Sid. 6	En tragisk historia från våra trakter.
Sid. 7	Staffans bulle.
Sid. 8-9	Kursveckan på Gamleby Folkhögskola.
Sid. 10-11	Emigrant från USA söker släktingar.
Sid. 12-15	Falskmynteri.

Teckningen till Tjust Släktforskarföreningens förstasida har gjorts av Nina Nilsson och bearbetats av Bo Sandberg

FÖRENINGSNYTT

Vid föreningsmöte den 19/11 2003 beslutades att Årsavgiften för 2004 blir oförändrad, 100:- för fullbetalande och 50:- för familjemedlem. Inbetalningskort medföljer i denna tidning, betala senast den 1/3 2004, tack.

Mötet avslutades med att vår medlem Rolf Nilsson berättade och visade bilder om sin resa till Cuba han hade företagit. Rolf berättade mycket lättsamt hur han upplevde "cubanerna" och atmosfären kring öarna i Karibien, mycket värmande i den dystra novemberkvällen.

Vi vill uppmärksamma adressen till vår hemsida: www.tjustanor.com Här finns uppgifter om föreningens programverksamhet, nyheter till vårt forskarcentrum m.m.

Mikrokort:

Föreningen kommer att komplettera inköp av mikrokort på angränsande socknar in- till Västerviks kommun.

Studiecirklar:

Aktiviteten är stor bland studieförbunden att ordna kurser i släktforskning. Föreningen har cirkelledare för 5 kurser under höst- vinterperioden.

Jourtjänsten:

Vi har utökat jourtjänsten även till fredagar, det betyder att vi arbetar 5 dagar i veckan mellan 0900 - 1600 och på fredag 0900 - 1200. Vi gör ett uppehåll från mitten av december fram till mitten av januari, då är det full fart igen.

Kulturnytt:

Västerviks museum får ny chef. Arkeologen Pierre Gustafsson tar över ledningen för Västerviks museum på Kulbacken i Västervik. Han har varit tf chef ca ett halv år, men är nu högste bossen. Enligt styrelseordföranden för Västerviks museum, Hans Ellervik är museet inne i en omvälvande fas och det kommer att märkas genom flera utställningar m.m.

Vi upprepar adressen till det stora Soldatregistret som nu finns på Internet.

www.liu.se/tema/databaser/search.php?id=49

PROGRAM FÖR VÅREN 2004

Lördag 17 jan.
Tid: kl 10.00 - 15.00
Plats: Bruksgården
Västra Ed

Anbytar dag för socknarna: Ukna, Västra Ed, Lofta, Dalhem, Loftahammar, Gamleby och Odensvi. Kaffeservering och varm korv. Anmälan före 8 jan. 2004 till Holger Kanth tel: 0490-148 68, E-post holger.kanth@telia.com eller till Lars Oswald 0490-148 36.

Onsdag 18 feb.
Tid: kl 18.45
Plats: Utkiken
Stadsbiblioteket

Informationsmöte. Stad i fara 1959. Roger Landelius Räddningstjänsten visar filmen om storbranden i Västervik.
Anbyten, kaffe, lotterier.

Onsdag 17 mars
Tid: kl 18.45
Plats: IOGT/NTO- lokalen
Bergsgatan 3

Föreningens årsmöte. Program: "Börsebomordet". Christer Warfinge berättar till videofilm.
Anbyten, kaffe, lotterier.

Lördag 3 april
Tid: kl 09.00-16.00
Plats: Gamleby Folkhögskola

Temadag med anbyten. Program: Generalmönstring soldater, Lars Oswald. "Kung Kalle av Kurrekurreduttön" av Joakim Langer.
Anmälan: senast 26 mars 2004 till Holger Kanth 0490-148 68, E-post holger.kanth@telia.com eller till Lars Oswald 0490-148 36.

Lördag 15 maj
Tid: kl. 10.00 - 15.00
Plats: Folkets Hus
Ankarsrum

Anbytar dag för socknarna: Hallingeberg, Blackstad, Törnfall, Västrum, Gladhammar, Hjorted samt Västervik.
Kaffeservering
Anmälan senast 30 april 2004 till Holger Kanth 0490-148 68, E-post holger.kanth@telia.com eller till Lars Oswald 0490-148 36

Vecka 23

Torpvandring i Lofta socken. Info senare.

Vecka 32 2 - 6 augusti

Kursvecka på Gamleby Folkhögskola.
Program kommer senare.

Välkomna på våra träffar hälsar Styrelsen. Anteckna träffarna i Din kalender.

**Nya medlemmar som
vi hälsar välkomna
till föreningen**

NYA TIDSKRIFTER SOM KOMMIT UNDER HÖSTEN...

Karl-Axel Carlsson
Strömsgatan 11
593 30 Västervik

Ann Britt Nilsson
Getterum
590 91 Hjorted

Bengt Norberg
Strömsgatan 31
593 30 Västervik

Sven Åkerö
Augustenburgsgatan 5
593 36 Västervik

Gun-Britt Hagman
Tyska Skolgränd 2
111 31 Stockholm

Inga-Britt Bodsgård
Ekbacksgatan 29 A
593 34 Västervik

**Leif och Marianne
Söderberg**
Kellgrensgatan 24 4 tr
504 34 Borås

Ingela Brandel
Odelmarksgatan 16
593 34 Västervik

Christer Warfvinge
Odelmarksgatan 16
593 34 Västervik

Ingbritt Ahnsjö
Strömsgatan 13
593 30 Västervik

Ådalingen	nr 3 /18	Ådalens Släktforskarförening
Hallandsfararen	nr 61/18	Hallands Genealogiska förening
Åsbo Släktblad	nr 1/16	Åsbo Släkt-och Folklivsforskare
Släktbandet	nr 41/11	Eksjöbygdens Släktforskarförening
Diskulogen	nr 61	Föreningen DIS
Dalfolk	nr 3/16	Släkt, Hembygds. Emig. Dalfolk
ÖGF-Lövet	nr 74	Östgöta Genealogiska förening
Släkt-Eken	nr 3/20	Blekinge Släktforskarförening
KGF-Nytt	nr 82/21	Kronobergs Genealogiska förening
Västgötogenealogen	nr 3/22	Västgöta Genealogiska förening
Stamträdet	nr 3/16	Sällskapet Släktforskare Sandviken
Släkthistoriskt Forum	nr 4 /22	Släktforskarförbundet
Släktforskarnas Årsbok	2003	Släktforskarförbundet
Boden- Anan	nr 4/12	Boden Överluleå Forskarförening
Arosiana	nr 2	Västerås släktforskarclubb
KLGF-bladet	nr 49/12	Kalmar läns Genealogiska förening
PLF-nytt	nr 66, 67	PLF, Oskarshamn
Anropet	nr 4/20	Stor Stockholms Genealogiska förening
Njudungen	nr 43/12	Njudungs Genealogiska förening
Släktforskaren	nr 88	Västerbergslagens Släktforskare
Mark-Rötter	nr 3/19	Marks Härads Släktforskarförening
KFV forskaren	nr 2	Katrineholm, Flen, Vingåkers släktforskare
An-Siktet	nr 3/16	Folkare Släktforskarförening
Anlets Bladet	nr 4	Botvidsbygdens Släktforskarförening
DIS-Småland	nr 14 /6	DIS-Småland
Släkt-Trädet	nr 3	Nordvärmlands Släktforskarförening
Anbudet	nr 3	Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarför.
Runslingan	nr 3	Föreningen Släktf. I Uppland
Hemb-o Släktf. Nolaskog	nr 73	Norra Ångermanlands hemb. Forskare
Södertälje - Probanden	nr 148/25	Södertälje Släktforskarförening
Anknytningen	nr 4/20	Nyköping-Oxelösunds Släktforskare
Släktbiten	nr 3/20	Släkt & Bygd Bollnäs
Släkta	nr 1-2	Vimmerby-Hultsfreds Släktf. Förening
MGF-Nytt	nr 3	Midälva Genealogiska förening
Alingsås Släktforskare	nr 4/15	Alingsås släktforskarförening
Gräns-Posten	nr 49	Gränsbygdens Släktforskare
Rötter & Frön	nr 31/15	Frödebygdens Forskarvänner
Strödda annotationer	nr 30	Släktforskarblad för Örebro län
Sukutieto	nr 3	Genealogiska samfundet i Finland

På jakt efter min anfader

Sven- Erik Uddman

Sven Erik Uddman i Västervik redovisade i förra nr av WR sin antavla gällande släkten Uddman som sträcker sig från mitten av 1600-talet genom bonden Per Andersson i Uddarp Tranemo. I nästa generation heter Per Anderssons son Lars Uddman och då kan man koppla ihop Uddarp med namnet Uddman. Denne Lars Uddman var gift med Annika Ståhlberg.

Vem var då denne Lars Uddman? Hembygdsforskaren Stig Sverneskog i Västergötland har skrivit om Landboarp - månghundraårig gård i Kind, där dyker Lars Uddman upp i egenskap av länsman. Landboarp ägdes under medio av 1600-talet av släkten Langerfeldt, men ingen av släkten bodde på Landboarp. Här bodde istället frälsefogdar och länsmän. Den första frälsefogden var Lars Larsson som kom från Köningsgårde i Tranemo, där han haft samma ställning. Länsmannen var Lars Uddman, son till bonden Per Andersson i Uddarp. Båda dessa herrar utvecklade en ovänskap, som drog dem inför tinget i Svenljunga 5 oktober 1696.

Orsaken till tingsinställelsen var att Lars Larsson påstod att Uddman beskyllt honom för att fördärva hela Tranemo Gäll (pastorat) Under natten före tinget uppstår en stor

kalabalik i länsmanskammaren, som var övernattningsplats för bl.a Lars Larsson och Uddman.

Enligt vittnesmål som framgår av domboken, säger länsman Anders Gunnarsson att, Lars Larsson med Anders Hansson kommo in uti länsmanskammaren. Sedan de lagt sig vid pass klockan 11 om natten, Anders Gunnarsson ensam, Uddman och Dryander i den andra sängen. Anders Hansson lägger sig men Lars blev uppe. Där- under tog Lars sönder några tobakspipor, går så och lägger sig. Nu utbryter kalabaliken mellan Lars och Uddman, Lars fattar tag i Uddmans hår med ena handen, Anders Hansson skilde dem åt, varvid Lars fattar tag i en stol och lyfter den med stor iver i vädret och riktar den mot Uddman, som kastar sig genom fönstret ut på backen, som han låg i sin säng. Länsman Dryander bekräftar Gunnarssons berättelse. I tinget beklagar sig länsman Uddman ”det han illa blev åtgången av Lars medan han låg i sin sömn, så att han blev både stötter och stukader i bröstet innan han kom att undfly”.

Domboken fortsätter: ”Beklagande sig därav ännu vara svårt opasslig och att han farit illa, med sig i det han kastade sig genom fönstret, så att han skurit sig av glansen på många ställen”.

Länsman Lars Uddman avlider 1698 endast 30 år gammal. Nu händer något märkligt, frälsefogden Lars Larsson gifter sig med Uddmans änka Annika Ståhlberg. Möjligen hade Larsson och Uddman varit rivaler, eller ansåg Larsson att det var hans plikt att ta hand om henne?

I sitt äktenskap med Uddman hade Annika Ståhlberg två barn Petter och Lars. Petter Uddman blev liksom sin styvfar frälseinspektör i Landboarp, han gifte sig med prästdottern Sara Lignell. Nu rullar släktleden vidare till Sven- Erik Uddman i Västervik.

Reds. tillägg. ”Efter flera års forskande har Sven-Erik hittat sina rötter, han har följt flera Uddman släkter från Piteå via Finland tills han hamnade i Uddarp, Tranemo. Vi tackar Sven-Erik för bidraget och skickar med till andra forskare som kört fast, ge inte upp en dag lossnar det”.

I nästa nr av Våra Rötter

Nyfiken på ”Klockegubben” gjorde att Ingemar Arnberg började släktforskning.

Dialektala ord, är det problem för oss släktforskare?

Våra Rötter

Material till nästa nummer av Våra Rötter måste vara oss tillhanda senast den 31/1-2004. Det går bra att skicka material som pappersmanuskript i Times New Roman, 11 punkter, på diskett eller på e-post till någon av våra redaktörer. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material. Det går också bra att skicka kort, så scannar vi in dom. Glöm ej att skriva adress, så vi kan skicka tillbaka korten.

Lars Oswald
Lysingsvägen 27
593 53 Västervik
Tel. 0490 - 148 36

Inga Linde
Tunagatan 5 C
753 37 Uppsala
Tel. 018 - 25 11 32
e-post: i.linde@telia.com

Katarina Korsfeldt
Höders väg 3
754 40 Uppsala
Tel. 018 - 50 85 55
e-post: kkorfeldt@hotmail.com

En tragisk historia från våra trakter!

När man släktforskar kan underliga saker påträffas.

En rekonstruerad historia av Rune Sernfalk

Efter att ha läst *Våra Rötter* om "Det olycksaliga skottet i Mistekärr" av Mikael Edberg vill jag berätta om en annan tragisk historia från våra trakter.

Det hände sig en strålande vacker sensomarmdag i mitten av 1740-talet att en fångkärra färdas fram på de eländiga vägarna mellan Långrådna söderut mot Gamleby. I alla byar som passerades sprang barn efter fångkärnan under hån och skratt.

Chef för denna transport var "mästermannen" N. N. med tvenne drängar. De är på väg med en fånge som är dömd till att mista huvud och brännas på bål. Kärran stannar vid värdshuset i Vråka där "mästerman" med drängar skall intaga måltid. Fången bönar ödmjukt om föda och vatten vilket nekas honom. "Du skall intet intaga, säger mästerman, då luktar du så illa på stocken när tarm och blåsa tömmes, innan mitt värv är utfört". Med dessa ord lämnas fången i sina fjättrar kvar i kärran medan mästerman med drängar intåga på värdshuset, äter och dricker sig "glada".

Nu ställer sig givetvis läsaren frågan: Vad var det för missdådare som låg fjättrad på kärran?

Jo, så här var det!

En guldhårig, ganska fager ung kvinna i byn hade råkat i "olycka". Prästen kunde trots många försök inte förmå henne att omtala vem som var fadern till hennes kommande barn. "Jag vet inte vem det kan vara", svarade flickan ett antal gånger, men hade ej några namn att uppgiva. Detta resulterade givetvis i att hon trots sin höga gravitet fick sitta i "stocken" utanför kyrkan. Där blev hon begäpad och bespottad av menigheten.

Men det blev också många funderingar i bygden om hennes leverne. Ingen kunde säga med bestämdighet vilka hon följt i dans och därefter. Det uppstod oro i byn. Många av kvinnorna tänkte "kan min man vara fadern"? Männerna funderade givet-

vis också över vem som kunde vara fadern, men tänkte också "om jag hade haft chans att få lägga denna unga fagra kvinna, skulle jag då stått imot"?

Hon födde ett välskapt barn som hennes moder tog hand om eftersom barnaföderskan då satt i fängsligt förvar. Vid den följande tingrätten bröt hon ihop efter ett "pinligt" förhör och erkände att fadern till barnet var hennes styvfader.

Kyrkans makt var enorm i dessa tider. Tingsrätten, som till stora delar även var kyrkliga och representerade överheten, dömde då henne eftersom hon icke öppnat sitt hjärta tidigare och förvägrat kyrkan sanningen samt att hon icke tycktes känna någon ånger till sitt leverne mycket snabbt till halshuggning och bränning på bål. Denna dom verkställdes snabbt och enligt protokoll gick hon leende till stupstocken i maj månad.

Efter detta var det tingsrättens sak att rannsaka den av henne anmälde barnafadern. Tingsrätten var lite oklar med hans roll, eftersom flickan så leende gått sin död till mötes. Var detta en möjligen falsk angivelse, kände hon hat till styvfadern och angav honom för att skydda någon annan person i byn? Nej, hon hade uppriktigt älskad denne man, styvfadern.

Vid förhör medgav slutligen dock mannen att han från början förfört flickan, men att efter den första gången hade hon mer än villigt träffat honom på både utmarker som i ekonomibyggnader inom gården, dock ej i boningshuset. Efter detta erkännande dömdes även han till att mista huvud och brännas på bålet.

Det var alltså denne man som låg i fångkärnan och vändades av hunger och törst samt givetvis av det faktum att han skulle avrättas.

Det var en tung börda för hustrun. Hon hade tidigare mist sin förste man, som drunknat,

och att nu mista både dotter och make på detta hemska sätt.

Men nu hade det hänt märkliga saker!

När "mästerman" och hans drängar kommo ut till kärran så låg deras fånge död däruti. Hur hade detta gått till? Han hade intagit gift för att slippa "stocken". Hur hade han kommit över giftet? Vad skulle "mästerman" nu göra? Han visste att i Gamleby hade en stor folkhop samlats för att övervara denna tillställning. Eftersom skörden var avklarad hade en mängd bönder från trakten samlats redan tidigt på dagen och flitigt besökt krogarna för att detta var en ovanlig "festdag". Vissa hade även hyrt rum med god utsikt över platsen för stupstock och bål.

Mästerman kunde ju inte gärna komma med en död man till Gamleby så han lät någon kilometer utanför Vråka drängarna gräva en grav i ett myrområde, där han lät begrava "fången".

När mästerman kom till Gamleby utan någon missdådare blev det givetvis mycket gny bland publiken som gått miste om en missdådares rättfärdiga död. Efter vad jag vet så klarade sig det föräldralösa barnet, under sin mormors beskydd bra, växte upp till en nyttig medborgare.

Vilken otrolig skillnad från domstolsväsende i dag. I dagsläget skulle flickan gått helt fri och barnafadern fått max. 3-4 års fängelse om ens det eftersom flickan i detta fall var över 18 år.

Staffans bulle

av Peter Sigfridson

I Våra Rötter 2/2003 refererades fallet med skälhemsdrängen Petter Jacobsson som överförfriskad dog utanför gästgivaregården i Hallingeberg på Sankte Staffans dag, annandag jul. Det fanns anledning att förmoda att det hela hade samband med "den i orten vanliga sed att ifrågavarande dag gifva och taga så kallad Steffans bulle", snarare än att det skulle vara uttryck för "böijelse att öfverlasta sig." Stina Kanth och Gunilla Källström, som refererade fallet, undrade om någon läsare känner till den nämnda seden.

När jag växte upp som barn i Skedshult (Ukna sn) på 60-talet bodde min farmor Astrid Johansson på husets övervåning. På annandag juls morgon brukade hon bjuda upp oss på "Staffans bulle". Förplagnaden bestod helt enkelt av smörgåsar med olika sorters sovel, och jag vill minnas att det även serverades kaffe. Till skillnad från min farmor har jag aldrig varit morgonpigg, men de goda smörgåsarna och trevnaden vägde mer än väl upp besväret att maka sig upp i ottan. Jag minns också att jag hade svårt att förstå varför det hette "Staffans bulle" när det borde ha hetat " Staffans

smörgåsar". Med farmor dog denna tradition ut 1975 i vår familj. Farmor växte upp i Ukna, närmare bestämt i byn Baldersberg, och gifte sig med Sigfrid i Skälstorp på 10-talet. Om hon hämtade "Staffans bulle"-seden från Baldersberg eller Skälstorp känner jag inte till.

I boken "Vardag och Högtid i Tjust under gångna tider" från 1997, beskriver Sven Kjellgren varianter av "Staffans bulle"-seden i olika Tjustsocknar. I Lofta "började man klockan två på morgonen att gå i varandras gårdar". Man sjöng Staffansvisan och blev bjuden på "ost, bröd och brännvin". I Gärdserum "brukade Staffansmännen bära med sig en kittel med glödgat brännvin", och "de boende bjöds av kittelns innehåll medan de låg kvar i sina bäddar." Om Petter Jacobssons hemsocken Hallingeberg skriver han: "En kväll mellan jul och nyår bjöd man grannar och anhöriga." "Trakteringen var smörgåsar och många sorters pålägg." "En sådan kväll vankades brännvin och det var ju karlarnas bästa rätt..." "Stämningen blev hög..." För Petter blev det dock alltså en riktig nedtur. Att det är "Staffans bulle" som firats på detta sätt i Lofta, Gärdserum och Hallingeberg

är väl uppenbart, men benämningen "Staffans bulle" förekommer inte i boken såvitt jag kan se. Däremot skriver Rudolf Lindeskog i "En bok om Östra Ed" från 1962 följande: "Staffans bulle är väl en sed, som inte så många minns. Men Adolf Andersson i Veländebo höll på den liksom på andra gamla goda vanor. Denna rit pågick mellan jul och nyår och bestod däri, att kvinnfolket då fick ligga till och att manfolket bjöd dem på tidig frukost. Därefter gick manfolket ut i köket och försåg sig på egen hand av den goda julmaten."

Efter att översiktligt ha studerat bibliotekets böcker om svenska folkets högtider och fester, seder och traditioner, kan man konstatera att fester och upptåg på Staffandagen har funnits i stora delar av Sverige. Däremot har jag inte på något annat ställe än i Rudolf Lindeskogs bok om Ö:a Ed stött på benämningen "Staffans bulle". Man undrar i vilken mån denna sed att med smörgåsfest högtidlighålla Sankte Staffans minne lever kvar någonstans, och om det någonstans mer än i Tjust kallas "Staffans bulle".

Tjust Släktforskarförening får önska sina medlemmar en riktig

God Jul och ett Gott Nytt År

Tack för att Ni stöder oss i vårt arbete för föreningens bästa.

Styrelsen

Redaktionen får tacka alla bidragsgivare till tidningen med manus och bilder. Vi önskar en

God Jul och ett Gott Nytt År

Lars, Bosse, Inga och Katarina

Fd lagmannen Sigvard Benndorf.

Kursdeltare från olika delar av landet.

”Släkt och Hembygdsforskarens vandring i

var temat på Tjust Släktforskarförenings kursvecka på Gamleby Folkhögskola under augustiveckan 2003 08 03 - 08 08 i samarbete med Folkhögskolan.

Kursledaren Holger Kanth kunde hälsa 36 deltagare välkomna till kursveckan. Han hade sina medarbetare Stina Kanth, Gunilla Källström och Lars Oswald vid sin sida. Skolans rektor Hans Åhlund var också på plats. Många kända ansikten syntes bland deltagarna, de som återkommer varje år, många planerar en semestervecka för att komma till Gamleby. Det har blivit en tradition att Tjust Släktforskarförening anordnar en kurs under augusti på skolan. Det ställer krav på program vad som skall bjudas deltagarna, det skall ju inte vara ”korsstopning” utan en trevlig vecka med olika aktiviteter som skall skapa en anda med utbyte av erfarenheter för släktforskare. Det har kursledningen lyckats med även denna gång. Det kan man utläsa av deltagarnas utvärdering av veckan. Samtidigt tipsade de vad de vill ha år 2004 på den kommande kursveckan.

Hur skipade man rättvisa i forna tider?

De frågorna besvarade fd lagmannen Sigvard Benndorf från Västervik. Han lotsade deltagarna igenom hur rättsväsendet förändrats genom århundraden fram till vår tid. Hur brotten förändrats genom tiderna, hur man upplevde rån och mord flera hundra år tillbaka, hur straffen förändrats genom rättsbalkens historia. I forna tider dömde man efter Moses lagar, det var hårda straff för många. Våra anfäder hade det inte så lätt.

Saker och ting förr i tiden var en färd från vaggan till graven. Det var Lars Oswald som hade ett tema från livets början, vuxen ålder, det vardagliga livet och livets slut. Under varje rubrik fanns ett huvudtema.

Seder och bruk vid födelse och dop. Hur var det att föda barn i en tid då förlös-

ningen alltid ägde rum i hemmet och ingen medicinsk hjälp att få? Varför fick mamman aldrig var med vid sitt barns dop? Vilken roll spelade faddrarna? Det var några punkter som redovisades.

Vuxen ålder klar för giftermål. Belyste hur det var förr i tiden att ingå äktenskap med de regler och seder som var gällande.

Det vardagliga livet berörde både bondesamhället och livet i städerna. Bostäderna utformning, hur man på landet även hade smådjur inne i bostaden. Hur var bostaden uppvärmd, hur sov man, vad åt man, hur höll man smutsen borta, hur tvättade man sin årliga byk, i regel bara två gånger om året vår och höst. I dag finns det i regel tvättmaskin i varje hem. Hur klarade man av den personliga hygien, när badade man. Det var många frågor som berördes.

Text: Lars Oswald Foto: Bo Sandberg

svunnen tid”

Livets slut är ett känsligt uttryck för många. I äldre tider levde man ofta i ett nära förhållande till döden, bristfällig hygien, medicinskt kunnande var begränsat, epidemier härjade som ofta skördade offer. När dödsfall inträffat, smög sig vidskepelse in i huset där dödsfallet skett, man skulle företaga en mängd sysslor enligt äldre seder. Själaringning skulle ske för allmogen en timma samma dag som dödsfallet. Begravningsdagen började med frukost i sorgeshuset. Man bar den döde till kyrkan. I äldre tider var det otänkbart att köra den döde med häst och vagn, det ansågs som en vanära, och skedde bara med fattighjon, eller sådana som ingen brydde sig om. I dag är seden annorlunda, det är en hedersbevisning att få åka sista resan i livet med en vagn dragen av hästar.

Läsning av gammal stil är ett ofta återkommande och önskat ämne. Stina Kanth och Gunilla Källström såg till att deltagarna fick sitt lystmäte i att tolka gamla handlingar, av intresset att döma så var det mycket populärt, det var livlig diskussion inom grupperna om innehållet i skrifterna.

Om byn, gården och människan på 1800-talet berättade Kalle Bäck. Mycket intressant att få följa hur det styrdes och ställdes på landet, hur människorna levde, hur man delade upp gårdar och flyttade ut dem. Torparnas hårda villkor via dagsverken, dåliga bostäder och magra tegar att odla för eget bruk. Hur sakta det framskred till förbättringar för våra bönder och torpare.

Om skolväsendet förr och nu. Berättade Hans Åhlund, en resa från ambulerande lärare i byskolor till den moderna tekniken med hjälp av datorer. En hisnande utveckling av vår skola.

Vad får jag ut av Sockenstämmoprotokoll? Johan Birath lotsade oss igenom dessa, för de flesta släktforskare okända källa att ösa ur. Vem har väl tänkt på, vad som döljer sig bakom denna rubrik? Genom dessa protokoll får man en bra insyn om hur man levde inom socknen. Man redovisat trätor mellan allmogen och socknen, fördelade boende till äldre för en plats på fattigstugan. Bevakade så att inte lösdrivare slog sig ned inom socknen, dom skulle utvisas till sin hemsocken. Beslut om bidrag till fattiga invånare, det är mycket som kommer fram i dessa protokoll som en släktforskare kan ha nytta av.

Stig Loftås redovisade vad man läsa ut av bykartor, här gällde det **Kolsebro by i Uknasn**. Har man tur att få tag i äldre bykartor eller kartor över gårdar, skifteskartor eller dylikt, får man en god uppfattning hur jord- och skogsbitar var spridda över stora områden samt deras ägare.

Eftersom vi lever i 2000-talet är den nya tekniken bland oss. Då är det naturligt att fördjupa sig i datorernas värld. **Börje Jönsson** visade hur man kan använda **datan i släktforskningen**. Dataprogram att mata in sina uppgifter i, vad man kan få ut av dem, hur man scannar in bilder, som är mycket trevligt komplement till all text man har.

Många forskare hittar **båtsmän och soldater** i sin släkt, Lars Oswald fick tillfälle att visa hur man får fram mera fakta om dessa. Det pågår en stor soldatinventering över hela Sverige just inom detta. Perioden omfattar från 1686 fram till 1901, indelningsverkets tid. Det är inom den tidsperioden våra förfäder dyker upp i vår släktforskning.

En kursvecka där deltagarna kommer från olika delar av vårt land och alla inte känner varandra, är det trevligt med en gemensam utflykt så att man kan prata ihop sig. Så även denna vecka. Nu ställdes färden till Gamleby hembygdsförenings gård Himmelsrum, bara vägen dit på slingrande grusvägar minner om hur livet på landet varit och är. Här ställde folk från hembygdsförening upp och berättade om sin klenod som det fått genom donation.

Kaffekorgen plockades fram och vi njöt av den fina sommardagen. En kväll mitt i veckan var det dags för ett samkväm med underhållning av två bibliotekarier från Stadsbiblioteket i Västervik, Anne och Jan Brandel, som sjöng och spelade för oss, suveränt.

Kursveckan har nått sitt slut, kursledaren och hans medhjälpare kan lägga ännu en kurs bakom sig, och börja jobba på nästa. (Det är på gång)

Vid pennan Ellos

Här kommer historien om en efterlysning där Västerviks Tidningen är inblandad.

Frans Oskars dotter, Gladys Hult-Owen från Pasadena i Californien var på genomresa i Sverige efter att besökt vänner i Tyskland.. Hon ville söka efter sin farbroder Uno Hult som skulle bo någonstans kring Västervik. Via efterlysningen i Västerviks Tidningen i juni 1968, hörde flera personer av sig som kände till Uno Hult bland dem en halvbroder och svägerska i Almvik, Einar och Anna Hult. Uno och Einar blev kvar i Sverige hos fosterföräldrar, när modern och de övriga syskonen emigrerade till USA. Nu var tyvärr inte Uno i livet utan hade lämnat det jordiska 10 år tidigare. Men efterlysningen var inte förgäves förutom halvbrodern Einar Hult dök en kusin upp Olle Oswald. Så Frans Oskar hade släktingar kvar i Sverige och Tjust.

Vem var denne Frans Oskar?

Frans Oskar var son till livgrenadjären Gustaf Albert Hult och Emma Carolina Engman, han föddes på "knekttorpet" Hökhult under Hults rote, men växte upp på "knekttorpet" Svenserum under Skälhem. Fadern hade erhållit förflyttning dit 1890. Fadern avled 1898 och lämnade Emma Carolina ensam med åtta barn och ett nionde på väg. Barnen placerades ut i olika fosterhem runt om i bygden. Modern gifte om sig men emigrerade så småningom även hon. Av den stora barnaskaran blev det bara Uno och halvbrodern Einar kvar i hembygden. Frans Oskar lämnade landet 1904. Frans Oskar hade två farbröder som också var livgrenadjärer nämligen Frisk och Oswald. Kusinen Olle Oswald skulle han träffa 65 år senare när han besökte Sverige.

Farväl broder

På skolgården tar den 16-åriga Frans Oskar farväl av sin yngre broder David Uno, Sedan dess har de aldrig återsetts. Året var 1904. Amerika hade kallat. Ty där finns bröderna Albert och Verner, de bodde Jamestown i staten New York.

Amerika

Väl framme i Amerika hamnade Frans Oskar först i Pennsylvania men efter en tid så kom han till Jamestown där han blev kvar under 18 år. Där träffade han sin Maria, en flicka från Degerfors i Värmland. Ett arbetsuppdrag från företaget han arbetade för, placerade honom i Pasadena, där har de blivit kvar. Han startade egen rörelse där och var lite "klurig smålänning" med egna uppfinningar.

"THIS IS THE LIFE"

Frans Oskar Hult besöker Tjust efter 65 år i Amerika

Maria Hult, Frans Oskar Hult, Einar Hult, Anna Hult och Olle Oswald.

Där i Pasadena föddes dottern Gladys som genom sitt besök i Sverige 1968 öppnade dörren till Frans Oskars släktingar i Tjustbygden. Genom hennes efterlysning i Västerviks Tidningen om sin farbroder Uno och det gensvar detta gav, beslutade sig Frans Oskar och Maria att göra en Sverigeresa med besök i Västervik och Degerfors. Detta skedde året efter alltså 1969.

THIS IS THE LIFE!

Så utbrister 81-åriga svenskamerikanen Frans Oskar Hult från Pasadena, Californien när han möter sin födelsebygd efter 65 års oavbruten vistelse på andra sidan Atlanten. Hans svenska sitter kvar med någon brytning. Han har behållit sitt ursprungliga modersmål genom ären och det gäller även hans hustru Maria, den genuina värm-

Lars Oswald vid trappan till Frans Oskar Hults födelsehem i Hökgöl.

länskan kan urskiljas i hennes svenska. Han har hittat hem till de nejder där han tillbringat sina barndomsår, han har träffat sina svenska anförvanter. Visserligen finns hans broder Uno ej mer, han vilar på Törnsfalls Kyrkogård. Däremot har han sin halvbroder Einar Hult och kusinen Olle Oswald vid sin sida. Nu är han hemma igen. **"This is the life"**.

På jakt efter sina rötter!

Som kusinbarn till Frans Oskar blev även jag delaktig i familjen Hults besök i Sverige. Eftersom kusinen Olle Oswald min far, och jag, var utrustade med bil, blev det naturligt att vi åkte runt med våra nyfunna släktingar från Amerika. Först blev det de platser som Frans Oskar vuxit upp, Svenserum i Hallingeberg, Hökhult även det i Hallingeberg, där föddes Frans Oskar, men han var bara två år när fadern förflyttades till Svenserum. Så något större minne fans inte, men han har nu varit hemma där.

Vad kom nu far och mor i från? Och var har de bott i sina unga år innan de gifte sig och bildade familj. Eftersom min farfar (Frans Oskars bror) Adolf Viktor även varit "knekt" och jag forskat på honom, hade jag kontroll på de platser där deras föräldrar bott. En fin sommardag i väg med två bilar fullastade med förväntansfulla svenskamerikaner och deras nyfunna släktingar och kaffekorgar, gav vi oss i väg. Färden ställdes till Khila by i Hycklinge socken, här stod vaggan för Frans Oskars far **Gustaf Albert Hult**, Adolf Viktor Os-

wald och Johan Peter Alfred Frisk, tre bröder som blev "knektar" livgrenadjärer vid Andra Livgrenadjär regementet i Linköping.

Väl framme i Khila kunde vi lätt hitta det hus där dessa bröder var födda. Det är det enda hus som står kvar uppe i den ursprungliga byn. Fotografering av hus med släktingar framför, vandring över marker där förfäder slitit för att försörja sin familj. Vem var nu dessa förfäder? **"Knektarnas"** far var bonden Jonas Persson 1809 - 1897 född i Khila by, modern hette Johanna Månsdotter 1826 - 1902 och kom från grannsocknen Horn. Redan 1870 flyttar Jonas Persson med familj till Måshult i Locknevi socken. Dit ställde vi nu färden. Väl framme vid huset skulle det fotograferas, nuvarande boende blev imponerade av att få besök från Amerika så det blev mycket att prata om. Nu gällde det att hitta var Frans Oskars moder, Emma Carolina Engman hade bott. Nu på väg till Toverum i Locknevi, ett före detta järnbruk, tyvärr hittade vi inget hus, allt det gamla är borta och nya hus uppförda. Det gör inget sa Frans Oskar vi är på platsen, **"This is the life"**.

Efter att besökt dessa platser för Frans Oskars rötter var det nöjda resenärer som ställde resan åter mot Almvik och till värdfolket Einar och Anna Hult, en dag att minnas i fädernas spår.

Nedskrivet av Lars Oswald

Tillägg med egna kommentarer år 2003. Idag finns inte Frans Oskar och hans Maria kvar i livet. Efter deras besök i Tjust hade vi kontakt med dem via brev, men så kommer den dag då breven berättar att nu är de borta för alltid, kontakterna bleknar, en son till Frans Oskar och Maria ringde mig från Stockholm en dag för några år sedan, hej jag är i Sverige ett par dagar på ett jobb, kan vi träffas, jag vill tacka dig för allt Du gjorde för mina föräldrar vid deras besök här. Besöket blev en lunch på två timmar, sedan måste han hasta vidare till sitt uppdrag i Stockholm, tala om att jäkta.

När Frans Oskar var på besök så hade jag en Volvo Amazon och Frans Oskar åkte med mig på vår resa att söka rötterna. Då kom det amerikanska "skämtet" fram, det var väldigt vad små bilar Ni har i Sverige, den här bilen Du har pojke, är bara en halva av min Cadillac jag har hemma, den skulle Du ha.

Nu undrar många av Er varför jag skrivit dessa rader om Frans Oskar Hult? Jag gör det för att jag själv varit närvarande. Det är ju så vanligt att söka sina rötter nu för tiden oavsett var vi bor på vår jord, det är bara att följa våra tv-serier Saknad, i modern tid och kan ta teknikens hjälp. Det kan vi också via släktforskningen som öppnar vägar till släkters återföreande. I samband med att vår förening deltagit i projektet med emigranter från våra socknar inom Västerviks kommun, har jag för avsikt att sätta samman Frans Oskars levnadsöden både i Sverige och senare i Amerika som en bilaga till hans utvandring från Västervik som vi har i pärmarna för emigranter. Det var när jag plockade bland mina anteckningar om Frans Oskar Hult, besöket sommaren 1969, hans egen berättelse om uppväxten och senare livet i Amerika, det finns lite att plocka ur. Som jag fick idén att dela med mig om **"This is the life"**.

Svenserum, där Frans Oskar Hult växte upp.

”Falskmynteri”

Ur Tjust Härads Dombok 1743 14 Maji

§ 106

Stadsfiscalen wälb^{de} Anders Trozell anmälte sig hos Tings Rätten och upwiste utdrag af Lofl. Kämnersrätten i Westervik hållne protokoll af 12 April och 10 Maji sidstl. öfwer en therstädes anhängig giord brottmåls Sak, ang.^{de} en i torpet Maechelstorp af gossen Gabriel Rubbert bortwäxlad tolfstyfwer, som befunnits wara falsk och guten af ten. Hwilken gosse therstädes berättat sig samma Tolfstyfwer hittat på bergen wid Hylle, ther hans fader bor, i Ukna sokn, samt at han sedt Corporalen Mårten Mitsches son i Hylle, unga drängen Anders Mitsche hafwa et par dylika falska pengar. Och skola, efter Gabriels berättelse, Petter Simonsson i Hylle, samt hans moder, som är BåtsmansHustru, hafwa sedt Anders Mitsche giöra slika pengar, jämwäl hört andra tala therom. Och som Lofl. Kämnersrätten ingen vidare uplysning, ang. thetta falska mynt kunnat erhålla, så har Kämnersrätten, i anseende thertill at sielfwa brottet med penningmyntande skall skedt här i Häradet hänwist målet till Tings Rättens vidare ransakande och afgjörande, samt gossen Gabriel Rubbert hitsänt. Hwilken nu tillstädes framkallad berättade sig wara på tolfte året gammal, och på tillfrågan swarar at penningen som han bortwäxlat i Maechelstorp har han hittat uppe i bergen wid Hylle såsom han wid Kämnersrätten sagt. Yttrar sig och at Petter Simonsson och thes moder skola sedt Anders Mitsche giöra sådane penningar, men i öfrigt bekiänner lika på the förestälte frågor, såsom wid Kämnersrätten skedt. Och emedan Tingsrätten sålunda har nödigt at höra så wäl unga drängen Anders Mitsche som Petter Simonsson och thes moder, ty kommer the till nästkommande måndag at inkallas. Se § 124

16 Maji 1743

§ 124

I föllie af Tingsrättens utslag d. 14 uti thenna månad är Corporalen Mårten Mitsches i Hyllela son, Anders Mitsche samt Per Simonsson torpare under Hyllela, och hans moder Kerstin, i ett torp under Berka

i Ed sokn till i dag instämde, then först nämnde at swara, ang.^{de} thet han efter gossen Gabriel Rubberts berättelse skall wara sedd at hafwa och jämwäl giöra falska penningar, the 2^{ne} senare at behörigen giöra theras berättelse om the hafwa sig bekant, et något falskt mynt warit sedt eller giort af Anders Mitsche.

Och inställte sig nu wid upropet af saken, å embetets wägnar såsom käre Länsman wälacktad Peter Enman i Stadsfiscalen Troxells ställe, samt gossen Gabriel Rubbert, jämwäl gossen eller unga drängen Anders Mitsche och Torparen Per Simonsson men Båtsmanshustrun Kerstin i Berka är frånwarande. Sedan the öfrige Parterna och Tings allmogen tagit afträde, före kallades Anders Mitsche, som säger sig wara 17 år gammal, och förestältes honom, huru unga Gossen Gabriel Rubbert så wäl inför Lofl. Kämnersrätter i Westervik, som och wid thenna Tingsrätt, berättat sig hafwa hört, at Anders Mitsche skall hafwa giort tolfstyfwer och penningar af tenn, jämwäl at Per Simonsson och Hustru Kerstin under Berka skola sådant sedt. Och upwistes för honom then hitsände Skinnläspung, med then ther uti liggande tolfstyfwer af tenn, och frågades honom om han kiäns samma Pung, och om han myntat tolfstyfwer af tenn, hwartill han swarade at samma pung är honom tillhörig, och at han then igenkiänner, men han hade tappat bort pungen och på thet sättet är han bortkommen. Then upwiste tolfstyfwren tillstår han sig hafwa gutit, men ei i tanke at thermed bedraga någon heller at then samma bortwäxla, utan endast för ro skull, och till öfwa sig uti giutekonsten, som han nyligen begynt lära sig, hade ei eller nånsin ärnat at gie ut penningen, utan allenast at bära then hos sig i pungen, och at tolfstyfren sedermera utkommit, kan han ej råda före, emedan then samma tappades samma gång, som pungen, och af then som hittat honom, blifwit utgifwen.

Anders Mitsches Moster hustru Greta Rubbert härwid tillstädes berättar, at wid Kyndelsmassetiden förl. kom Anders Mitsche in till henne, och sade bland annat, at han wille gie henne en tolfstyfwer

för en kull ägg, kastandes tå thenna tolfstyfwer på bordet, hwilken hon såg på och märkte ei wara riktig. Anders Mitsche tog straxt penningen tillbaka och stoppade uti sin pung, har jämwäl alltid brukat at med andra gossar leka thermed i hage som man thet kalla plägar. Hustru Rubbert tillsade och Anders Mitsche, tå han wille handla äggen, at thet woro förbudet till at hafwa sådana penningar, tå han utlät sig at hon ei skulle få penningen, berättandes hustru Greta Rubbert thet Mitsche ei hade någon mening med thet han tillböd henne penningen.

På tillfrågan tillstår vidare gossen Anders Mitsche, at han förutan thenna nu upwiste tolfstyfwer, jämwäl gutit en annan dylik, men säger, at then senare stöpte han up straxt efter till knappar, så at ingen fick se them. I förleden Juhl et år sedan skedde thenna giutningen, men fler penningar än berört är, har han aldrig gutit. Ingen har lärt honom at guta säger han, ei eller at han gutit något mer än et par spännen, them han nu wisar, för än han giort these tolfstyfrar, hwilka götos i sand och ei i ler, frågades huru han fått then tolfstyfwer, som han tog mått efter? Sw: har wäxlat then af en krämare, men nu sedan gifwit uth honom. Fr: hurudana formar han hade? Sw: the war af trä, men äro nu sönder. Fr: om han stöpte begge tolfstyfrarne på en gång, eller han gjorde något långt på tiden emellan? Swar: nei the stöptes på en stund. Fr: hwem som lärdt honom at giuta, emedan thet ei är troligit, at han elliast kunnat påhitta, at giöra formar, eller giuta rätt? Swar: Ingen har lärdt honom, ei eller har han sedt någon stöpa, utan har allenast hört at formar brukas till spännen, och therföre wille han försöka om thet skulle gå så an med penningar, som med spännen hwilka han förut hade stöpt.

Gossen Gabriel Rubbert enskilt hos Rätten allena tillspordes, om han ei haft flera sådane pengar med sig tå han war i staden? Swar: nei, allenast tio plåtar till at kiöpa Tobak före, son han förr sagt. Frågades om han icke har sig bekant, at någre andra fått falska penningar af Anders Mitsche, eller Gabriel sedt honom giuta, hwilket alt Gabriel sedt honom giuta, hwilket alt Gabriel, som nu haft then Lyckan, at på hans angifwande, bekiännelse af Anders Mitsche skedt, nu förmantes tillkänna gifwa, men Gabriel säger sig icke mer weta härom än han sagt, wet och ei om Trägårdsmästaren på Winö, Holmgren, haft del häruti. Likaledes Anders Mitsche hos Rätten allena förhördes och tillfrågades på thet sättet, att som af Gabriels gjorde berättelse

synes några omständigheter wara, at Mitsche lærer flera penningar myntat, så förmanas han bekiänna om thet skedt? Hwarpå han swarar thet han ei wet med sig flera än fyra sådana hafwa giort, hwilka samma gång blefwo gutne, som then upwiste penningen, som är then fierde. Fr: hwad han gjorde af samma penningar? Swar: han stöpte up the tre straxt till knappar. Fr: om han ei någon af samma pengar till någon bortwäxlat eller utgifwit? Swar: nei, thet har han ei giort. Fr: om han ei låtit någon annan at stöpa och giuta sådane pengar? Swar: nei. Frågades hwad han en stund sedan sade, at han ei stöpt mer än 2 sådane pengar? Swar: han kunde tå ei erindra sig thet. Fr: om ei någon warit honom behjelpelig, eller wetat af, at han giutit slika penningar. Swar: nei. Ingen menniska har fått weta thet mer än thes moster på thet sätt, som berättat är af henne.

Rätten föreställte honom at the instämde wittnen torde till äfwentyr's öfwertyga honom, samt at therföre woro bättre om han sielf nu bekiände, på thet han icke må sedan hafwa then skammen, at igenom wittnen blifwa bunden till saken? Hwartill Mitsche swarar sig ei kunna bekiänna mer än han giort eller kan igenom wittnens ut-sagor lida, emedan the ei kunna något på honom berätta allenast mot Per Simonsson, thet gossen Gabriel Rubbert hade penningar i sin pung, tå han gick åt staden. Trägårdsmästaren Anders Holmgren är Anders Mittsches Swåger, och wet als intet härom, säger Mitsche, samt at han aldrig har med thenna penningen lekt i hage.

Hustru Greta Rubbert särskilt inkallades och Anders Mitsche utwistes, och tillfrågades hon, om hon ei sedt Anders Mitsche hafwa flera sådana penningar som then ena, han för henne wist, och förut berättat, hälst Anders Mitsche widgått sig haft fyra sådana, men hon bedyrar sig ei hafwa sedt mer än then ena, som sagt är, ei eller wetat om at Anders Mitsche sådana giutit, berättandes vidare at en gång (tiden minns hon ei) men för et par månader sedan war thet, tå kom Anders Mitsche in och frågade henne och jämwäl andra af barnen om the ei hittat en Skinnpung, som han hade tappat. Hustru Rubbert frågade om han förlorat några penningar, tå han swarade, at thet woro stor sak om några runstycken, som lågo i pungen. Men theruti låg jämwäl en blypenning, som han war rädd om.

Anders Mitsche åter inkallades enskilt förmantes bekiänna, om ei någon war tillstädes när han giort penningarne. Hwarpå

han yttrar sig at ingen war, än Hustru Greta Rubberts son, en liten gosse 10 eller 11 år gammal, som nu går i Linköpings schola och heter Niclas, war inne och såg på när han stöpte tolfstyfrarne. Fr: i hwad rum han stöpte them. Swar: i en gammal stugu wid Hylla.

Gossen Gabriel Rubbert inkallades och förhördes särskilt, hwarföre han icke återgaf pungen, som han hittat tå, när therefter blef frågat af Anders Mitsche? Gabriel swarar sig ei hafwa hört hwarken Anders eller någon annan fråga efter en sådan pung. Fr: hwad han icke gaf tillkiänna, at han hittat thenna pungen eller wiste honom åt någon? Swar. Han gick dagen efteråt till staden, och therföre kom han sig ei till. Fr: om han sedt Anders Mitsche leka i hage med andra gossar med thenna penningen? Swar, nei, thet har han ei sedt. Fr: huru han tänkte giöra med then hittade pungen? Swar han tänkte behålla honom, tills therefter frågat blefwe. Fr, hwarföre han icke wäxlat bort penningen i staden, utan wäntade dermed tills han kom ur staden och ½ mil wid pass therifrån? Swar. I staden hade han andra penningar, men när han kom till torpet blef han törstig, och tå wäxlade han honom till et halft stop dricka åt sig.

Samtelige Parterna inkallades, och sedan protokollet blifwit upläset, tillfrågades Hustru Greta Rubbert, om hon ei sade åt Mitsches fader, at hon sedt Anders hafwa en sådan penning? Swar: nej, hon tyckte thet war stor sak och ei förtiente at nämna om för fadren, hälst thet ei angick henne, therföre kunde hon ei eller taga från Anders Mitsche penningen. Fr: Anders Mitsche om han frågade efter pungen, sedan han hade förlorat honom? Swar. Ja han frågade sin moster och åtskillige af barnen therefter, men ei frågade han Gabriel Rubbert. Fr: hwarföre han yttrade sig wara rädd om blypenningen? Swar: han fruktade någon skulle få honom och blifwa bedragen. Fr: hwarföre han behöll honom hos sig, när han likwäl wiste at thet ei war lofligit at hafwa sådane pengar? Swar, han hade honom för ro skull, och trodde ei at han nåsin skulle komma från honom.

Per Simonsson wid Öfwerum öjåwad aflade wittnes Eden och berättade, at han ei sedt Anders Mitsche stöpa några penningar, eller wet vidare om thenna saken, än thet at Gabriel Rubbert, innan han gick åt staden, wiste honom thenna tolfstyfwer, sägandes: Se hwilken stor penning iag har. Och på wittnets tillfrågan, som ei wist at, han war falsk, yttrade gossen sig at han hit-

tat thenna penningen, men ei wiste hwem han tillhörde, wittnet har aldrig sedt något tolförstycke förr än tå.. Sedan gossen Gabriel Rubbert blef i staden antastad för thenna penningen, så hörde wittnet talet, at Anders Mitsche skolat stöpa thenna falska tolfstyfren. Uplästes

Gossen Gabriel Rubbert erindrar sig at han wist penningen åt thet afhörde wittnet i tanke at få weta huru mycket han gick för, ty han har aldrig sedt någon sådan penning förr. Fr: huru mycket han tå i Maechels torp fick för penningen, tå han wäxlades? Sw: 12 styfwer, och tog han så mycket qwin-folket wille ge för honom.

Thet andra instämde wittnet Hustru Kerstin uti Torp under Berke i Eds sokn är sjuk, at hon ei kunnat komma tillstädes, är thesutan gammal. Widare fortfares med ransakningen i morgon, emedan åtskillige andra saker äro i dag instämde, som kommer at företagas. Se § 135

16 Maj 1743 § 135

Förekallades åter unga Anders Mitsche, som igår före war uti målet angående falska tolförstycken, som han widgått sig gutit och infann sig äfwen nu thes fader förfaske-dade Corporalen Mårten Mitsche hwilken sedan thet i går hållne protokollet häröfwer blifwit för honom och samtelige Parterna upläsit, yttrade sig aldrig hafwa wetat, thet thenna hans son haft formar, eller kunnat stöpa thet ringste, utan är thet utom hans wetskap skedt, beklagandes at hans son skolat af barnsligit oförstånd så förse sig, hwilken af honom ei blifwit hållen till annat än at försörja sig med åkerbruk hwaruti han fadren betiänt, på 17 året gammal är sonen säger han, bediandes at Rätten wille öfwerse med thes ungdoms fel så mycket möjligt är, allthenstund sonen ei gutit penningarne i ond mening, eller at bedraga någon dermed.

Anders Mitsche, på Rättens ytterligare förställning, at bekiänna om flere äro delaktiga med honom uti thenna penning giutning, eller om han flere än fyra tolfstyfrar stöpt, yttrar sig ei kunna bekiänna mer än han giort, ty ingen wiste om när han stöpte och inga flere penningar än fyra har han gutit..

Frågades Hustru Greta Rubbert huru hon förleden gårdag kom at säga thet Anders Mitsche lekt i hage med thetta falska tol-

förstycke, ther han likwäl sielf nekat ther-till, hwartill hon swarade sig ei annat wetat än när han lekte i hage skulle thet skedt med Tennpenningen, men hon har ei sedt honom thet giöra.

Utslag

Emedan Båtsmanshustrun Kerstin i et torp under Stora Berke hwilken af gossen Gabriel Rubbert förmenas skola hafwa sig något bekant, ang. thet falska mynt, som unga drängen Anders Mitsche är anklagad för, nu för tiden är sjuk, men förmodas inom kort komma sig för, så blifwer thenna sak upskuten till ett Urtima Ting och skall dagen thertill frandeles blifwa wederbörande kundgiord, tå the sig böra här i Gamlebyn inställa. Imedlertid hålles Anders Mitsche i säkert förwar hwarom Kronobefallningsman wälb^{de} Daniel Widerberg föranstaltar.

1743 den 3 juni hölls urtima Ting uti Tjust Härad och Gamlebyn § 1

Framhades utur arresten Anders Mitsche som med Lagtinget sidsthällne tillstått sig gutit falskt mynt, hwilken Sak d. 17 Maj sidstl. upskiöts, för thet man trodde någon vidare underrättelse, än som tå wid handen gafs, kunna inhämtas, så wäl genom Båtsmanshustrun Kerstins under Stora Börka, som tå war sjuk, afhörande, som och hwad elliest kunde blifwa kunnigt till Mitsches öfvertygande at hafwa med falskt mynt vidare omgått, än han sielf tillstått. Och woro nu tillstädes, för utan Länsmannen wälb^{de} Peter Eneman, berörde Anders Mitsche, thes fader Corporalen Mårten Mitsche samt moder Hustru Maria Elisabet Rubbert, gossen Gabriel Rubbert och thes fader, afskedade Trumpetaren Johan Rubbert, samt Hustru Greta Rubbert.

Hustru Kerstin i Torpet under Stora Börka, som nu utcommenderade Båtsmannen Peter Söderbergs hustru, har wäl fått stämning, at såsom wittne närwarande höras i thenna sak, men berättas af nu i annan sak tillstädes warande Stora Biörkeboer, at hon är så ofärdig, swullen och swag, at hon omöjeligen kan komma hit.

Imedlertid som Trägårdsmästaren Anders Holmgren, Anders Mitsches swåger, är af gossen Gabriel Rubbert nämnd, såsom then ther skulle hafwa sig något bekant om Anders Mittsches myntande, så framkallades han nu och förmantes, at sålunda som han skulle thet med sin Ed bekräfta, gifwa sin berättelse i thenna sak, men berättas hwil-

en säger sig willja giöra Ed på, at han aldrig sedt Anders Mitsche giuta falskt mynt. Frågades om han ei sedt honom haft falskt mynt? Swar. Jo i wintras tu år sedan såg han honom hafwa en sådan, som then i pungen liggande tenpenningen, hwilken nu upwistes tå sade han sig om Juhlen hafwa giort honom, och at han aldrig ärnat wisa honom åt någon annan, utan behåller för sig sielf. Holmgren bad honom ackta sig, tå han åter sade sig willia behållan för sig sielf. Ett par knäbandsspännen hade han och stöpt åt sig, vidare säger Holmgren sig icke hafwa härom at wid handen gifwa.

Anders Mitsches moder hustru Elisabet Rubbert framkallad säger sig willia giöra Ed, at hon aldrig sedt hwarken then nu framwiste tenpenningen förr än nu, ei eller at Anders Mittsche haft någon annan sådan. Gossen Gabriel Rubbert frågades hwad anledning han hade at nämna Holmgren, såsom then ther skulle något weta om falska myntningen? Swar, tänkte allenast at han skulle weta theraf, therföre, at han war Swåger med Anders Mitsche, och the hafwa omgått med hwarannan? Frågades om han sedt Anders Mitsche hafwa flere falska penningar. Swar, förledet år såg han honom en gång hafwa en, men wet icke om ei thet war thenna samma, som upwist är. Frågades hwilka the äro som han i Kämnarsrättens ransakning sagt sig hört af, at Anders Mitsche giort pengar. Swar, han har hört små poikar säga thet i byen sig emellan. Frågades huru mycket Pigan fick igen af sina löspengar, hon gaf för tenpenningen? Swar, en styfwer gaf han för ölhalfstopet, och tror at han kiöpte kringlor för par styfrar. Thet öfrige fick Pigan igen säger han

Frågades Nämnden och flere tillstädes warande, om the hört något falskt mynt wara elliest utkommit i bygden, hwilka sade sig thet ei hört, allenast berättas at Handelsmannen Maechel, wid hemkomsten från sidstl. Kyndemässe marknad, funnit ibland the hemförde penningar et falskt sexstyfwer stycke af ten.

Tillspordes Anders Mitsche om han gutit then sexstyfren? Sw. At han aldrig gutit mer än han wid förra Tinget tillstådt, hwarpå han will giöra Ed, samt at han giömt then ena tenpenningen, han gutit, allenast för sin ro.

Utslag:

Tingsrätten nödgas saken upskiuta åter til et annat urtima Ting, at hållas d. 13 i thenna månad, på thet Hustru Kerstin i torpet un-

der Stora Biörka må i emedlertid hemma blifwa edeligen afhörd i 2^{ne} Nämndemäns och Parternas närwaro, allthenstund hon är sjuk, och ei kan hit komma. Börandes Parterna på befogade dag sig här i Gamlebyn infinna, slut i saken at afwärkta.

1743 13 juni

Wid förra urtima Tinget d. 3 i thenna månad beslöts, att Båtsmans hustru Kerstin Salomonsdotter, som för siukdom ej kunde hitkomma borde, uti saken om falskt mynt, som unga drängen Anders Mitsche är anklagad för, samma edeligen afhöras, hwilket sedermera är förrättat och infunno sig Länsman Wälacktad Petter Eneman, Anders Mitsche, thes moder Hustru Maria Elisabet Rubbert jemwäl hans moster Enkan Greta Rubbert, samt, Trägårdsmästaren Anders Holmgren som är gossen Gabriel Rubberts Swåger (skall troligen vara Anders Mitsches svåger) tillika med Ryttaren Erik Gustaf Rubbert, hwilken berättar at thes Broder, berörde Gabriel Rubbert, sjuknat och altså icke nu är tillstädes. Ofwan bemälte Hustru Kerstin Salomonsdotters wittnesmål skrifteligen författat upplästes, sålunda.

Den 3 Junij 1743 Efter Loflige Tingsrättens förordnande, infunno sig nedan nemnde Nämndeman, i torpet under Stora Biörka, at afhöra sjuka Båtsmanshustruns Kerstin Salomonsdotter betygande angående hwad hon har sig bekant i saken son unga drängen Anders Mitsche är anklagad för, om falskt mynt. Och war tillstädes i Länsmannen wälbetrodde Petter Enmans ställe, som med andra Crono förrättningar blifwit hindrad, Per Persson i Biörka äfwen war Anders Mitsche, närwarande. Efter aflagd Wittnes Ed berättade hustru Kerstin Salomonsdotter, at förledne wintras et år sedan, bodde hon i Hyllela. Tå war Anders Mittsche med en liten gosse Nils Berg, inne hos henne och stöpte spenne och knappar så ofta the trängde till them, men att Anders Mitsche stöpt eller gutit några penningar hwarken af silfwer, thenn eller bly, wet hon intet, eij eller wet hon om han har stöpt en eller flera. Förr än han blef stämd, drog hon sig till minnes, att hon en gång såg att Mittsche med the andra smågossarna lekte med Penningar, men thet war runstycken tå hörde hon att the hade en penning som the icke wille låta någon se, och thet war Mitsches. Aldri hörde hon Mitsche biuda ut then samma, utan rädd om honom. Frågades hwarföre Anders Mitsche stöpte så

spennen i hennes stufwa. Swarade, hon hörde hans föräldrar till, mera hade intet wittnet att säga. Upplästes och widtiendes.

Jons Johansson
Med egen hand
Erik Tyrsson E

Länsmannen Eneman upter en attest under d.5 i thenna månad, utgifwen af Pastoren i Ukna församling Wördige och Wällärde H^r Andreas Hagrelius, af innehåld att unga drängen Anders Mitsche, efter Kyrkioboken är född i Hyllela by d.2 Mart 1725, att han således nu är på Nittonde året gammal, så mycket som sedan Mart månad. Hwarföre och som han tillstått sig hafwa gutit then falska tolfstyfwer stycket, som blifwit hittat af gossen Gabriel Rubbert och bortwäxlat samt här sedremera upwist, så påstår Länsmannen Anders må anses med thet straff, som V11 Cap. 1 § Mbl. Innehåller, och hwad gossen Gabriel Rubbert angår, så yttrar sig Länsmannen, att han underställer Rättens ompröfwande om thenna gosse kan med plikt eller ei.

Anders Mitsches moder med gråtande tårar beder at starffet må blifwa för hennes son om mögeligit är, drägeligen utsatt, Emedan han i fwerigit alltid dygdigt och wäl förhållit, som allom skall bekant wara Anders Mitsche anhåller iämwal sielf likaledes om nådigt straff, som och thes fader Corporalen Mitsche, genom insend bewekelig böneskrift, beder thenna hans son, som ifrån sin späda barndom wist lydnad, trohet och sacktmodighet, icke må beläggas med sådant straff, at för sin öfriga tid mista annat folks omgiänge

Hwarigenom han kunde styrkas till mycket annat ondt, och således beröfwat timmeligt och ewig sällhet. Som nu ei widare war at påminna, eller ransaka, så öfwerwägades thenna sak, och stannade Tingsrätten i föllande

Utslag

Af the så wid Lofl. Kämnarsrätten i Westervik, som wid thetta års sommaring, samt sedermera wid Urtima Ting hållna ransakningar, har Tingsrätten inhämtat, at tålf år gamle gossen Gabriel Rubbert i Hyllela, Ukna Sockn, den 18 Mart sidstledne i Torpet Mächelstorp kallat på stadsmarken beläget, bortwäxlat et tolfstyfwer stycke gutet af ten, till en Piga therstädes, som dock straxt efteråt förmärkt penningen wara falsk, på hemwägen uphant gossen, och tå samt sedermera sina penningar genfått, gossen har wid ransakaningen på tillfrågan hwar han fått then falska penningen, warit twetalig, dock om sider bekant at han then hittat på bergen wid Hyllela by, liggande i en skinpung med läs före, hwilke upwist är, samt at unga drängen Anders Mitsche i Hyllela skall, efter andras berättelse giort slika penningar son han och skall sedt honom hafwa en eller twå sådana, men elliest har gossen Gabriel Rubbert nekat sig hafwa wetat, att thenna penning war falsk. Anders Mitsche, nu 18 år och på det nittonde gammal, har och äfwen här wid Rätten friwilligt widgått, att han omrörde penning med then falska penningen tagat, samt at han samma penning i Hyllela gutit af tenn förleden winter et år sedan, tillika med tre andra sådana penningar, dock thesse tre straxt upstöpt till knappar, samt thenna hittade och upwiste penningen giömt, allenast för sin ro skull, utan att willja then samma till någon utgifwa eller någon thermed bedraga, som han ei eller skall rådt för at gossen Gabriel Rubbert penningen hittat och bortwäxlat. Hwarföre Anders Mitsche bedit at straffet må lindras ther om och hans fader genom böneskrift anhållit. Men som Anders Mitsche ej allenast är sedd hafwer thet falska sedermera af gossen Gabriel Rubbert hittade och wäxlade tolfstyfwer stycket, utan och sielf tillstått sig hafwa det gutit för half annat år sedan. Ty kan Tingsrätten icke befria honom från thet straff V11

Cap. 1 § Missgiernb. Utsätter, utan dömes han i föllie theraf, at wara Åhrelös, undergå en månad fängelse med watten och bröd, samt arbeta trij år wid Kronones fästning. Hwad angår gossen Gabriel Rubbert, fast än han som hittat then falska penningen, har then samma utwäxlat, tå han kiöpt sig dricka och bröd, så finnes dock icke att han förstått penningen wara falsk. Hwarföre han såsom delactig, och then ther falskt mynt utpränglat, icke anses kan dock så wida han, utan at uplysa thet hittade, welat så mycket hos honom stått, nyttja thet samma, bör han såsom öfwerwaga hemma, tå han frisk blifwer, af sin fader derföre näpsas i någon Kronobetiäntes närwaro. Anders Mitsche moster Hustru Greta Rubbert och hans swåger Holmgren hafwer tillstått the sedt berörde Anders Mitsche hafwa then penningen, men elliest icke warit på något sätt med honom delactig i thetta mål, utan honom warnat, tå han then en gång, dock särskilt för them wijst, och tharföre kan Tingsrätten icke finna them wara till något answar härurinnan skyldige. Hwilket alt dock Kongl. Maijts och Riksen Höglöfl. Göta Hofrätts Högrättwisa ompröfwande ödmukeligen underställas, och besynnerligen om icke straffet för Anders Mitsche som wäl är af friska lemman, men enfaldig och blödsint, må nådigt lindras, i anseende thertill, att han tå tenpenningen giötes, war föga mer än 16 år gammal, icke eller af säkre omständigheters erfares honom hafwa then gutit i act och mening at thermed någon bedraga, som han icke then samma finnes hafwa utgifwit eller bedit någon utgifwa. Thes utan ingen synnerlig skada här af timat.

Actum ut supra
På Tingsrättens wägnar
Br. Echman

Tjust Släktforskarförening
c/o Stadsbiblioteket
Box 342, 593 24 Västervik

Förenings Brev

B

